UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

4 päivänä lokakuuta 2024 (*)

Ennakkoratkaisupyyntö – Luonnollisten henkilöiden suojelu toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia varten – Direktiivi (EU) 2016/680 – 3 artiklan 2 alakohta – Käsittelyn käsite – 4 artikla – Henkilötietojen käsittelyä koskevat periaatteet – 4 artiklan 1 kohdan c alakohta – Tietojen minimoinnin periaate – Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7, 8 ja 47 artikla sekä 52 artiklan 1 kohta – Vaatimus, jonka mukaan perusoikeuden käyttämistä koskevasta rajoituksesta on säädettävä lailla – Oikeasuhteisuus – Oikeasuhteisuuden arviointi kaikkien merkityksellisten seikkojen perusteella – Tuomioistuimen tai riippumattoman hallintoviranomaisen etukäteisvalvonta – 13 artikla – Rekisteröidyn saataville asetettavat tai hänelle annettavat tiedot – Rajoitukset – 54 artikla – Oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin rekisterinpitäjää tai henkilötietojen käsittelijää vastaan – Huumausainekauppaa koskeva esitutkinta – Poliisiviranomaisten yritys avata matkapuhelimen lukitus saadakseen tätä tutkintaa varten pääsyn puhelimen sisältämiin tietoihin

Asiassa C-548/21,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Landesverwaltungsgericht Tirol (Tirolin osavaltion hallintotuomioistuin, Itävalta) on esittänyt 1.9.2021 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 6.9.2021, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

CG

vastaan

Bezirkshauptmannschaft Landeck,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti K. Lenaerts, varapresidentti L. Bay Larsen, jaostojen puheenjohtajat K. Jürimäe, C. Lycourgos, E. Regan, T. von Danwitz, Z. Csehi ja O. Spineanu-Matei sekä tuomarit P. G. Xuereb (esittelevä tuomari), I. Jarukaitis, A. Kumin, N. Jääskinen ja M. Gavalec,

julkisasiamies: M. Campos Sánchez-Bordona,

kirjaaja: hallintovirkamies C. Di Bella,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 16.1.2023 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Itävallan hallitus, asiamiehinään A. Posch, J. Schmoll, K. Ibili ja E. .Riedl,

– Tanskan hallitus, asiamiehinään M. P. B. Jespersen, V. Pasternak Jørgensen, M. Søndahl Wolff ja Y. T. Thyregod Kollberg,

– Saksan hallitus, asiamiehinään J. Möller ja M. Hellmann,

– Viron hallitus, asiamiehenään M. Kriisa,

– Irlanti, asiamiehinään M. Browne, Chief State Solicitor, A. Joyce ja M. Lane, avustajinaan R. Farrell, SC, D. Fennelly, BL, ja D. O'Reilly, solicitor,

– Ranskan hallitus, asiamiehinään R. Bénard, A. Daniel, A.-L. Desjonquères, ja J. Illouz,

– Kyproksen hallitus, asiamiehenään I. Neophytou,

– Unkarin hallitus, asiamiehinään Zs. Biró-Tóth ja M. Z. Fehér,

– Alankomaiden hallitus, asiamiehinään M. K. Bulterman, A. Hanje ja J. Langer,

– Puolan hallitus, asiamiehenään B. Majczyna,

– Suomen hallitus, asiamiehenään A. Laine,

– Ruotsin hallitus, asiamiehinään J. Lundberg, H. Eklinder, C. Meyer-Seitz, A. M. Runeskjöld, M. Salborn Hodgson, R. Shahsavan Eriksson, H. Shev ja O. Simonsson,

– Norjan hallitus, asiamiehinään F. Bergsjø, H. Busch, K. Moe Winther ja P. Wennerås,

– Euroopan komissio, asiamiehinään G. Braun, S. L. Kalėda, H. Kranenborg ja F. Wilman,

kuultuaan julkisasiamiehen 20.4.2023 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla 12.7.2002 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/58/EY (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi) (EYVL 2002, L 201, s. 37), sellaisena kuin se on muutettuna 25.11.2009 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/136/EY (EUVL 2009, L 337, s. 11) (jäljempänä direktiivi 2002/58), 5 artiklan ja 15 artiklan 1 kohdan, kun sitä luetaan Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 7, 8, 11, 41 ja 47 artiklan sekä 52 artiklan 1 kohdan valossa, tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat CG ja Bezirkshauptmannschaft Landeck (Landeckin piirikunnan hallintoviranomainen, Itävalta) ja jossa on kyse siitä, että poliisiviranomaiset ovat takavarikoineet huumausainekauppaa koskevan tutkinnan yhteydessä CG:n matkapuhelimen ja yrittäneet avata puhelimen lukituksen saadakseen pääsyn sen sisältämiin tietoihin.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 2002/58

3 Direktiivin 2002/58 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Soveltamisala ja tavoite”, säädetään seuraavaa:

”1. Tässä direktiivissä säädetään sellaisten kansallisten säännösten yhdenmukaistamisesta, joita tarvitaan samantasoisen perusoikeuksien ja -vapauksien, erityisesti yksityisyyttä ja luottamuksellisuutta koskevan oikeuden, suojan varmistamiseksi henkilötietojen käsittelyssä sähköisen viestinnän alalla sekä tällaisten tietojen ja sähköisten viestintälaitteiden ja -palvelujen vapaan liikkuvuuden varmistamiseksi yhteisössä.

– –

3. Tätä direktiiviä ei sovelleta [EUT-]sopimuksen soveltamisalan ulkopuolelle jääviin toimiin, kuten niihin, joita [EUT]-sopimuksen V ja VI osasto koskee, eikä missään tapauksessa yleistä turvallisuutta, puolustusta ja valtion turvallisuutta (mukaan lukien valtion taloudellinen hyvinvointi, kun toimet liittyvät valtion turvallisuuteen) koskeviin toimiin eikä valtion toimiin rikosoikeuden alalla.”

4 Kyseisen direktiivin 3 artiklassa, jonka otsikko on ”Palvelut”, säädetään seuraavaa:

”Tätä direktiiviä sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn, joka liittyy yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tarjoamiseen yleisissä viestintäverkoissa yhteisössä, mukaan luettuina tiedonkeruu- ja tunnistuslaitteita tukevat yleiset viestintäverkot.”

5 Kyseisen direktiivin 5 artiklan, jonka otsikko on ”Viestinnän luottamuksellisuus”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on kansallisella lainsäädännöllä varmistettava yleisen viestintäverkon ja yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen välityksellä tapahtuvan viestinnän ja siihen liittyvien liikennetietojen luottamuksellisuus. Niiden on erityisesti kiellettävä se, että muut henkilöt kuin käyttäjät ilman kyseisten käyttäjien nimenomaista suostumusta kuuntelevat, salakuuntelevat, tallentavat tai muulla tavalla sieppaavat tai valvovat viestintää ja siihen liittyviä liikennetietoja, jollei se ole laillisesti sallittua 15 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Mitä tässä kohdassa säädetään, ei estä teknistä tallentamista, joka on tarpeen viestinnän välittämiselle, tämän rajoittamatta luottamuksellisuuden periaatteen soveltamista.”

6 Saman direktiivin 15 artiklan, jonka otsikko on ”direktiivin 95/46 tiettyjen säännösten soveltaminen”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot voivat toteuttaa lainsäädännöllisiä toimenpiteitä, joilla rajoitetaan tämän direktiivin 5 artiklassa, 6 artiklassa, 8 artiklan 1, 2, 3 ja 4 kohdassa sekä 9 artiklassa säädettyjen oikeuksien ja velvollisuuksien soveltamisalaa, jos tällaiset rajoitukset ovat välttämättömiä, asianmukaisia ja oikeasuhteisia demokraattisen yhteiskunnan toimenpiteitä kansallisen turvallisuuden (valtion turvallisuus) sekä puolustuksen, yleisen turvallisuuden tai rikosten tai sähköisen viestintäjärjestelmän luvattoman käytön torjunnan, tutkinnan, selvittämisen ja syyteharkinnan varmistamiseksi [yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 24.10.1995 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston] direktiivin 95/46 [(EYVL 1995, L 281, s. 31)] 13 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Tätä varten jäsenvaltiot voivat muun muassa hyväksyä lainsäädännöllisiä toimenpiteitä, joissa säädetään tietojen säilyttämisestä sellaiseksi rajoitetuksi ajaksi, joka on perusteltua tässä kohdassa säädetyistä syistä. Kaikkien tässä kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden on oltava yhteisön oikeuden yleisten periaatteiden mukaisia, mukaan lukien [SEU] 6 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut periaatteet.”

Direktiivi (EU) 2016/680

7 Luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta 27.4.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/680 (EUVL 2016, L 119, s. 89) johdanto-osan 2, 4, 7, 10, 11, 15, 26, 37, 44, 46 ja 104 perustelukappaleen sanamuoto on seuraava:

”(2) Sen vuoksi niissä periaatteissa ja säännöissä, jotka koskevat luonnollisten henkilöiden suojelua henkilötietojen käsittelyssä, olisi henkilöiden kansalaisuudesta ja asuinpaikasta riippumatta otettava huomioon heidän

perusoikeutensa ja -vapautensa ja erityisesti oikeus henkilötietojen suojaan. Tällä direktiivillä pyritään tukemaan vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen kehittämistä.

– –

(4) Olisi helpotettava henkilötietojen vapaata kulkua toimivaltaisten viranomaisten kesken [Euroopan] unionissa rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten, mukaan lukien yleiseen turvallisuuteen kohdistuvilta uhkilta suojelua ja tällaisten uhkien ehkäisyä varten, ja tällaisten tietojen siirtämistä kolmansiin maihin ja kansainvälisille järjestöille; samalla olisi varmistettava henkilötietojen korkeatasoinen suoja. Tämä kehitys edellyttää sellaisen vahvemman ja johdonmukaisemman henkilötietojen suojakehyksen luomista, jota tuetaan tehokkaalla täytäntöönpanolla.

– –

(7) Rikosasioissa tehtävän oikeudellisen yhteistyön ja poliisiyhteistyön varmistamiseksi on taattava luonnollisten henkilöiden henkilötietojen korkeatasoinen ja johdonmukainen suoja ja helpotettava henkilötietojen vaihtoa jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kesken. Sitä varten kaikkien jäsenvaltioiden olisi tarjottava samantasoinen luonnollisten henkilöiden oikeuksien ja vapauksien suoja toimivaltaisten viranomaisten käsitellessä henkilötietoja rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten, mukaan lukien yleiseen turvallisuuteen kohdistuvilta uhkilta suojelua ja tällaisten uhkien ehkäisyä varten. Jotta henkilötietoja voidaan suojata tehokkaasti koko unionissa, on vahvistettava rekisteröidyn oikeuksia ja lisättävä henkilötietoja käsittelevien vastuuta, sekä varmistettava samantasoiset valtuudet seurata henkilötietojen suojelua koskevien sääntöjen noudattamista jäsenvaltioissa ja varmistaa se.

– –

(10) Lissabonin sopimuksen hyväksyneen hallitustenvälisen konferenssin päätösasiakirjan liitteenä olevassa julistuksessa N:o 21 henkilötietojen suojasta rikosoikeuden alalla tehtävän oikeudellisen yhteistyön ja poliisiyhteistyön aloilla konferenssi totesi, että [SEUT] 16 artiklan mukaiset erityissäännöt henkilötietojen suojasta ja henkilötietojen vapaasta liikkuvuudesta saattavat osoittautua tarpeellisiksi rikosoikeuden alalla tehtävän oikeudellisen yhteistyön ja poliisiyhteistyön aloilla näiden alojen erityisluonteen vuoksi.

(11) On sen vuoksi asianmukaista kohdistaa näille aloille direktiivi, jossa vahvistetaan erityiset säännöt luonnollisten henkilöiden suojelusta

toimivaltaisten viranomaisten käsitellessä henkilötietoja rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten, mukaan lukien yleiseen turvallisuuteen kohdistuvilta uhkilta suojelua ja tällaisten uhkien ehkäisyä varten, ottaen huomioon näiden toimintojen erityisluonteen. Tällaisiin toimivaltaisiin viranomaisiin voi kuulua oikeusviranomaisten kaltaisten julkisten viranomaisten lisäksi poliisiviranomaisia tai muita lainvalvontaviranomaisia sekä myös muita elimiä tai yksiköitä, joille on jäsenvaltion lainsäädännössä annettu tehtäväksi hoitaa julkishallinnon tehtäviä tai käyttää julkista valtaa tässä direktiivissä mainittuihin tarkoituksiin. Jos tällainen elin tai yksikkö käsittelee henkilötietoja muita kuin tässä direktiivissä säädettyjä tarkoituksia varten, sovelletaan [luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta 27.4.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston] asetusta (EU) 2016/679 [(yleinen tietosuoja-asetus) (EUVL 2016, L 119, s. 1)]. Näin ollen [asetusta 2016/679] sovelletaan tapauksissa, joissa elin tai yksikkö kerää henkilötietoja muita tarkoituksia varten ja käsittelee näitä henkilötietoja edelleen lakisääteisen velvoitteensa noudattamiseksi. – –

– –

(15) Jotta luonnollisilla henkilöillä olisi samantasoinen suoja ja täytäntöönpanokelpoiset oikeudet kaikkialla unionissa ja jotta estetään toimivaltaisten viranomaisten välistä henkilötietojen vaihtoa haittaavat eroavuudet, tässä direktiivissä olisi vahvistettava sellaisten henkilötietojen suojaa ja vapaata liikkuvuutta koskevat yhdenmukaiset säännöt, joita käsitellään rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten, mukaan lukien yleiseen turvallisuuteen kohdistuvilta uhkilta suojelua ja tällaisten uhkien ehkäisyä varten. Jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen lähentäminen ei saisi johtaa lainsäädännöllä turvattavan henkilötietojen suojan heikentymiseen, vaan sillä olisi päinvastoin pyrittävä varmistamaan tietosuojan korkea taso unionissa. Jäsenvaltioita ei saisi estää säätämästä suojatoimista, jotka ylittävät tässä direktiivissä vahvistetut suojatoimet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien suojelemiseksi toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä.

– –

(26) – – Henkilötietojen olisi oltava asianmukaisia ja olennaisia käsittelyn tarkoituksiin nähden. Sen vuoksi olisi erityisesti varmistettava, että henkilötietoja ei kerätä liikaa ja että niitä säilytetään ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten. Henkilötietoja olisi käsiteltävä vain jos käsittelyn tarkoitusta ei voida kohtuullisesti toteuttaa muilla keinoin. – –

– –

(37) Henkilötiedot, jotka ovat erityisen arkaluonteisia perusoikeuksien ja -vapauksien kannalta, ansaitsevat erityistä suojelua, koska niiden käsittelyn asiayhteys voisi aiheuttaa huomattavia riskejä perusoikeuksille ja -vapauksille. Tällaisiin henkilötietoihin olisi sisällyttävä henkilötiedot, joista ilmenee rotu tai etninen alkuperä. Ilmaisun ”rotu” käyttäminen tässä direktiivissä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että unioni hyväksyisi teorioita, joilla yritetään määrittää eri ihmisrotujen olemassaolo. Tällaisia henkilötietoja olisi voitava käsitellä vain, jos käsittelyssä noudatetaan rekisteröidyn laissa säädettyjä oikeuksia ja vapauksia koskevia asianmukaisia suojatoimia ja jos käsittely sallitaan lain mukaisissa tapauksissa taikka jos käsittely on tarpeen rekisteröidyn tai toisen henkilön elintärkeiden etujen suojaamiseksi, vaikka tätä ei vielä sallittaisi laissa, tai jos käsittely koskee tietoja, jotka rekisteröity on nimenomaisesti saattanut julkisiksi. Rekisteröidyn oikeuksia ja vapauksia koskeviin asianmukaisiin suojatoimiin voisi esimerkiksi kuulua mahdollisuus kerätä näitä tietoja ainoastaan kyseistä luonnollista henkilöä koskevien muiden tietojen keräämisen yhteydessä, kerättyjen tietojen riittävä suojaaminen, tiukempien sääntöjen soveltaminen toimivaltaisen viranomaisen henkilöstöön tietojen käyttöön saamisen osalta ja tällaisia tietoja koskevan siirron kieltäminen. Tällaisten tietojen käsitteleminen olisi sallittava myös laissa, jos rekisteröity on nimenomaisesti antanut suostumuksensa käsittelylle, joka on hänen kannaltaan erityisen tungettelevaa. Rekisteröidyn suostumus ei saisi kuitenkaan itsessään muodostaa oikeusperustaa, jonka nojalla toimivaltaiset viranomaiset saisivat käsitellä tällaisia arkaluonteisia tietoja.

– –

(44) Jäsenvaltioiden olisi voitava hyväksyä lainsäädäntötoimenpiteitä, joilla viivytetään tai rajoitetaan rekisteröidyille ilmoittamista tai poistetaan se tai rajoitetaan kokonaisuudessaan tai osittain heidän pääsyään omiin henkilötietoihinsa siinä määrin ja niin kauan kuin tällainen toimenpide on välttämätön ja oikeasuhteinen toimenpide demokraattisessa yhteiskunnassa ottaen asianmukaisesti huomioon kyseisen luonnollisen henkilön perusoikeudet ja oikeutetut edut, jotta vältetään estämästä virallisia tai laillisia tiedusteluja, tutkimuksia tai menettelyjä tai tuottamasta haittaa rikosten ennalta estämiselle, tutkimiselle, paljastamiselle tai rikoksiin liittyville syytetoimille tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanolle tai jotta voidaan suojata yleinen tai kansallinen turvallisuus tai muiden henkilöiden oikeudet ja vapaudet. Rekisterinpitäjän olisi arvioitava tutkimalla kukin tapaus konkreettisesti ja yksilöllisesti, olisiko oikeutta saada pääsy tietoihin rajoitettava osittain tai täydellisesti.

– –

(46) Kaikkien rekisteröityjen oikeuksien rajoitusten on oltava perusoikeuskirjan ja [Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen] mukaisia [Euroopan] unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöjen tulkitsemalla tavalla, ja on noudatettava erityisesti kyseisten oikeuksien ja vapauksien olennaista sisältöä.

– –

(104) Tässä direktiivissä kunnioitetaan perusoikeuksia ja otetaan huomioon perusoikeuskirjassa tunnustetut periaatteet sellaisina kuin ne on vahvistettu [EUT]-sopimuksessa, erityisesti oikeus yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamiseen, oikeus henkilötietojen suojaan sekä oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ja oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin. Näille oikeuksille asetetut rajoitukset ovat perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan mukaisia, koska rajoitukset ovat välttämättömiä, jotta voidaan saavuttaa unionin tunnustamat yleisen edun mukaiset tavoitteet tai suojella muiden henkilöiden oikeuksia ja vapauksia.”

8 Kyseisen direktiivin 1 artiklan, jonka otsikko on ”Kohde ja tavoitteet”, 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Tässä direktiivissä vahvistetaan säännöt luonnollisten henkilöiden suojelulle toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten, mukaan lukien yleiseen turvallisuuteen kohdistuvilta uhkilta suojelua ja tällaisten uhkien ehkäisyä varten.

2. Tämän direktiivin mukaisesti jäsenvaltioiden on

a) suojeltava luonnollisten henkilöiden perusoikeuksia ja -vapauksia ja erityisesti heidän oikeuttaan henkilötietojen suojaan; ja

b) varmistettava, että jos unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä edellytetään toimivaltaisten viranomaisten välistä henkilötietojen vaihtoa, tällaista vaihtoa ei rajoiteta eikä kielletä syistä, jotka liittyvät luonnollisten henkilöiden suojeluun henkilötietojen käsittelyssä.”

9 Kyseisen direktiivin 2 artiklan, jonka otsikko on ”Soveltamisala”, 1 ja 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Tätä direktiiviä sovelletaan toimivaltaisten viranomaisten 1 artiklan 1 kohdassa säädettyjä tarkoituksia varten suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn.

– –

3. Tätä direktiiviä ei sovelleta henkilötietojen käsittelyyn,

a) jota suoritetaan sellaisen toiminnan yhteydessä, joka ei kuulu unionin oikeuden soveltamisalaan;

_ _”

10 Saman direktiivin 3 artiklan, jonka otsikko on ”Määritelmät”, sanamuoto on seuraava:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan

1) ’henkilötiedoilla’ kaikkia tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön, jäljempänä ’rekisteröity’, liittyviä tietoja; tunnistettavissa olevana pidetään luonnollista henkilöä, joka voidaan suoraan tai välillisesti tunnistaa erityisesti tunnistetietojen, kuten nimen, henkilötunnuksen, sijaintitiedon, verkkotunnistetietojen taikka yhden tai useamman hänelle tunnusomaisen fyysisen, fysiologisen, geneettisen, psyykkisen, taloudellisen, kulttuurillisen tai sosiaalisen tekijän perusteella;

2) ’käsittelyllä’ toimintoa tai toimintoja, joita kohdistetaan henkilötietoihin tai henkilötietoja sisältäviin tietojoukkoihin joko automaattista tietojenkäsittelyä käyttäen tai muutoin, kuten tietojen keräämistä, tallentamista, järjestämistä, jäsentämistä, säilyttämistä, muokkaamista tai muuttamista, hakua, kyselyä, käyttöä, tietojen luovuttamista siirtämällä, levittämällä tai asettamalla ne muutoin saataville, tietojen yhteensovittamista tai yhdistämistä, rajoittamista, poistamista tai tuhoamista;

_ _

7) ’toimivaltaisella viranomaisella’

a) kaikkia viranomaisia, joiden toimivalta kattaa rikosten ennalta estämisen, tutkimisen, paljastamisen tai rikoksiin liittyvät syytetoimet tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanon, mukaan lukien yleiseen turvallisuuteen kohdistuvilta uhkilta suojelu ja tällaisten uhkien ehkäisy; tai

b) kaikkia muita elimiä tai yksiköitä, joille on jäsenvaltion lainsäädännössä annettu tehtäväksi käyttää julkista valtaa tai valtuuksia rikosten ennalta estämiseen, tutkimiseen, paljastamiseen tai rikoksiin liittyviin syytetoimiin tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoon, mukaan lukien yleiseen turvallisuuteen kohdistuvilta uhkilta suojelu ja tällaisten uhkien ehkäisy;

_ _”

11 Direktiivin 2016/680 4 artiklan, jonka otsikko on ”Henkilötietojen käsittelyä koskevat periaatteet”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, että

a) henkilötietoja käsitellään lainmukaisesti ja asianmukaisesti;

b) henkilötiedot kerätään tiettyjä nimenomaisia ja laillisia tarkoituksia varten, eikä niitä käsitellä näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla;

c) henkilötiedot ovat asianmukaisia ja olennaisia eivätkä ne ole liian laajoja niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään;

_ _”

12 Kyseisen direktiivin 6 artiklassa, jonka otsikko on ”Eri ryhmiin kuuluvien rekisteröityjen erottaminen”, säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, että rekisterinpitäjä erottaa tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan selvästi toisistaan henkilötiedot, jotka koskevat eri ryhmiin kuuluvia rekisteröityjä, kuten

a) henkilöt, joiden voidaan vakavin perustein uskoa syyllistyneen tai olevan syyllistymässä rikokseen;

b) rikoksesta tuomitut henkilöt;

c) rikoksen uhrit tai henkilöt, joiden voidaan tiettyjen seikkojen pohjalta olettaa voivan joutua rikoksen uhriksi; ja

d) rikokseen nähden kolmannet osapuolet, kuten henkilöt, jotka voidaan kutsua todistamaan rikokseen liittyvän tutkinnan yhteydessä tai sitä seuraavassa rikosoikeudellisessa menettelyssä, henkilöt, jotka voivat antaa tietoa rikoksesta, tai edellä a tai b alakohdassa tarkoitettujen henkilöiden kontaktit tai kumppanit.”

13 Kyseisen direktiivin 10 artiklan, jonka otsikko on ”Erityisiä henkilötietoryhmiä koskeva käsittely”, sanamuoto on seuraava:

”Sellaisten henkilötietojen käsittely, joista ilmenee rotu tai etninen alkuperä, poliittisia mielipiteitä, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus taikka ammattiliiton jäsenyys, sekä geneettisien tietojen, luonnollisen henkilön yksiselitteiseen tunnistamiseen tarkoitettujen biometristen tietojen tai terveyttä taikka luonnollisen henkilön seksuaalista käyttäytymistä ja seksuaalista suuntautumista koskevien tietojen käsittely sallitaan vain, jos se on ehdottoman välttämätöntä ja edellyttäen, että rekisteröidyn oikeuksia ja vapauksia koskevat asianmukaiset suojatoimet on toteutettu ja vain

a) jos käsittely sallitaan unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä;

b) rekisteröidyn tai toisen luonnollisen henkilön elintärkeiden etujen suojaamiseksi; tai

c) jos käsittely koskee tietoja, jotka rekisteröity on nimenomaisesti saattanut julkisiksi.”

14 Direktiivin 2016/680 13 artiklassa, jonka otsikko on ”Rekisteröidyn saataville asetettavat tai hänelle annettavat tiedot”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, että rekisterinpitäjä asettaa rekisteröidyn saataville ainakin seuraavat tiedot:

a) rekisterinpitäjän henkilöllisyys ja yhteystiedot;

b) tarvittaessa tietosuojavastaavan yhteystiedot;

c) henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset;

d) tieto siitä, että rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle, ja valvontaviranomaisen yhteystiedot;

e) tieto siitä, että rekisteröidyllä on oikeus pyytää rekisterinpitäjältä pääsy häntä itseään koskeviin henkilötietoihin sekä oikeus pyytää kyseisten henkilötietojen oikaisemista tai poistamista tai henkilötietojen käsittelyn rajoittamista.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen tietojen lisäksi jäsenvaltioiden on säädettävä laissa, että rekisterinpitäjä antaa erityistapauksissa rekisteröidylle jäljempänä mainitut tiedot, jotta hänen olisi mahdollista käyttää oikeuksiaan:

a) käsittelyn oikeusperuste;

b) henkilötietojen säilytysaika tai jos se ei ole mahdollista, tämän ajan määrittämiskriteerit;

c) mahdolliset henkilötietojen vastaanottajat tai vastaanottajaryhmät, myös kolmansissa maissa tai kansainvälisissä järjestöissä;

d) tarpeen mukaan lisätietoja varsinkin jos henkilötiedot kerätään rekisteröidyn tietämättä.

3. Jäsenvaltiot voivat hyväksyä lainsäädäntötoimenpiteitä, joilla viivytetään, rajoitetaan tai jätetään kokonaan tekemättä 2 kohdan mukainen rekisteröidylle ilmoittaminen, siltä osin ja niin pitkäksi aikaa kuin tällainen toimenpide on välttämätön ja oikeasuhteinen demokraattisessa yhteiskunnassa, ottaen asianmukaisesti huomioon kyseisen luonnollisen henkilön perusoikeudet ja oikeutetut edut:

a) jotta vältetään virallisten tai laillisten tiedustelujen, tutkimusten tai menettelyjen estäminen;

b) jotta vältetään tuottamasta haittaa rikosten ennalta estämiselle, paljastamiselle, tutkimiselle tai rikoksiin liittyville syytetoimille taikka rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanolle;

c) yleisen turvallisuuden suojelemiseksi;

d) kansallisen turvallisuuden suojelemiseksi;

e) muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien suojaamiseksi.

_ _”

15 Saman direktiivin 54 artiklassa, jonka otsikko on ”Oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin rekisterinpitäjää tai henkilötietojen käsittelijää vastaan”, säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että rekisteröidyllä on oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, jos hän katsoo, että hänen tämän direktiivin nojalla annettuihin säännöksiin perustuvia oikeuksiaan on rikottu sen takia, ettei hänen henkilötietojensa käsittelyssä ole noudatettu kyseisiä säännöksiä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta käytettävissä olevien hallinnollisten muutoksenhakukeinojen tai muiden kuin oikeudellisten oikeussuojakeinojen käyttöä, mukaan lukien 52 artiklan mukainen oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle.”

Itävallan oikeus

16 Huumausaineista 5.9.1997 annetun lain (Suchtmittelgesetz; BGBl. I, 112/1997), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa, 27 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Joka lainvastaisesti

1. hankkii, pitää hallussaan, valmistaa, kuljettaa, tuo maahan, vie maasta tai tarjoaa, antaa tai luovuttaa huumausaineita toiselle henkilölle,

_ _

on tuomittava enintään yhden vuoden vankeusrangaistukseen tai enintään 360 päiväsakkoon.

_ _”

17 1.1.1975 annetun rikoslain (Strafgesetzbuch; BGBl., 60/1974), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa (jäljempänä StGB), 17 §:ssä säädetään seuraavaa:

”(1) Rikokset ovat tahallisia tekoja, joista voidaan tuomita elinkautinen vankeusrangaistus tai yli kolmen vuoden vankeusrangaistus.

(2) Kaikki muut rangaistavat teot ovat rikkomuksia.”

18 Rikosprosessista 30.12.1975 annetun lain (Strafprozessordnung; BGBl., 631/1975), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa (jäljempänä StPO), 18 §:ssä säädetään seuraavaa:

”(1) Rikospoliisilla on tehtäviä, jotka liittyvät oikeudenhoitoon rikosasioissa [liittovaltion perustuslain (Bundes-Verfassungsgesetzin) 10 §:n 1 momentin 6 kohta].

(2) Rikospoliisi kuuluu turvallisuusviranomaisiin, joiden organisaatiosta ja alueellisesta toimivallasta säädetään turvallisuuspalveluista annetun lain [Sitcherheitspolizeigesetz] yleisen turvallisuuden ylläpitämistä koskevissa säännöksissä.

(3) Yleisen turvallisuuspalvelun elimet [turvallisuuspalveluista annetun lain (Sicherheitspolizeigesetz) 5 §:n 2 momentti] hoitavat rikospoliisin täytäntöönpanotehtäviä, jotka koskevat rangaistavien tekojen tutkintaa ja syytteeseenpanoa, tämän lain säännösten mukaisesti.

_ _”

19 StPO:n 99 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Rikospoliisi suorittaa tutkintaa omasta aloitteestaan tai rikosilmoituksen perusteella noudattaen syyttäjäviranomaisen ja tuomioistuimen määräyksiä (105 §:n 2 momentti).”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

20 Innsbruckin (Itävalta) tullitoimipaikan virkamiehet takavarikoivat 23.2.2021 huumausainevalvonnan yhteydessä CG:lle osoitetun paketin, joka sisälsi 85 grammaa kannabista. Paketti lähetettiin tarkastettavaksi St. Anton am Arlbergin (Itävalta) keskuspoliisiasemalle.

21 Kaksi tämän poliisiaseman poliisia tekivät 6.3.2021 CG:n kotona kotietsinnän, jonka aikana he kuulustelivat CG:tä kyseisen paketin lähettäjästä ja suorittavat etsinnän hänen asunnossaan. Poliisivirkamiehet vaativat tämän etsinnän yhteydessä pääsyä CG:n matkapuhelimen yhteystietoihin. Koska CG kieltäytyi tästä, poliisit takavarikoivat matkapuhelimen, joka sisälsi SIM-kortin ja SD-kortin, ja antoiva CG:lle takavarikkopäätöksen.

22 Matkapuhelin luovutettiin myöhemmin Landeckin piirikunnan (Itävalta) poliisilaitoksen asiantuntijalle, jotta sen lukitus saataisiin avattua. Koska asiantuntija ei onnistunut avaamaan matkapuhelimen lukitusta, puhelin lähetettiin Bundeskriminalamtiin (keskusrikospoliisi) Wieniin (Itävalta), jossa sen lukitus yritettiin jälleen avata.

23 CG:n matkapuhelimen takavarikointi ja sitä seuranneet yritykset tutkia puhelinta suoritettiin asianomaisten poliisien omasta aloitteesta ilman syyttäjäviranomaisen tai tuomioistuimen lupaa.

24 CG teki 31.3.2021 Landesverwaltungsgericht Tiroliin (Tirolin osavaltion hallintotuomioistuin, Itävalta), joka on ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, valituksen, jossa hän riitautti matkapuhelimensa takavarikoinnin lainmukaisuuden. Matkapuhelin palautettiin CG:lle 20.4.2021.

25 CG:lle ei ilmoitettu heti siitä, että hänen matkapuhelintaan oli yritetty tutkia. Hän sai siitä tiedon vasta, kun poliisia, joka oli takavarikoinut kyseisen matkapuhelimen ja ryhtynyt sen jälkeen toimiin sen sisältämien digitaalisten tietojen tutkimiseksi, kuulusteltiin todistajana ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa vireillä olevassa menettelyssä. Näitä yrityksiä ei myöskään ollut kirjattu rikospoliisin asiakirjoihin.

26 Näiden seikkojen perusteella ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii ensinnäkin, onko direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohtaa, luettuna perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklan valossa, tulkittava 2.10.2018 annetun tuomion Ministerio Fiscal (C-207/16, EU:C:2018:788) 52–61 kohdan ja näissä kohdissa mainitun oikeuskäytännön perusteella siten, että kattava ja valvomaton pääsy kaikkiin matkapuhelimen sisältämiin tietoihin – eli yhteystietoihin, viestinnän sisältöön, valokuviin ja selainhistoriaan –, joiden avulla voidaan muodostaa hyvin yksityiskohtainen ja seikkaperäinen kuva lähes kaikista asianomaisen henkilön yksityiselämän osa-alueista, merkitsee 7 ja 8 artiklassa vahvistettuihin perusoikeuksiin puuttumista, joka on niin vakava, että tämä pääsy on rikosten torjunnan, tutkinnan, selvittämisen ja syyteharkinnan alalla rajoitettava vakavan rikollisuuden torjuntaan.

27 Kyseinen tuomioistuin täsmentää tältä osin, että rangaistavasta teosta, josta CG:tä pääasiassa kyseessä olevassa rikostutkinnassa moititaan, säädetään huumausainelain 27 §:n 1 momentissa ja että siitä voidaan määrätä enintään yhden vuoden vankeusrangaistus, joten se on StGB:n 17 §:n luokittelun mukaan vain rikkomus.

28 Toiseksi kyseinen tuomioistuin muistutettuaan 2.3.2021 annetun tuomion Prokuratuur (Sähköiseen viestintään liittyvien tietojen saannin edellytykset) (C-746/18, EU:C:2021:152) 48–54 kohdasta sekä näissä kohdissa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenevistä ohjeista pohtii, onko direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohta esteenä StPO:n 18 §:n, luettuna yhdessä sen 99 §:n 1 momentin kanssa,

kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan rikospoliisi voi rikostutkinnan yhteydessä ilman tuomioistuimen tai riippumattoman hallintoelimen lupaa hankkia kattavan ja valvomattoman pääsyn kaikkiin matkapuhelimen sisältämiin digitaalisiin tietoihin.

29 Kolmanneksi ja viimeiseksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii korostettuaan ensin, että poliisiviranomaisille ei aseteta StPO:n 18 §:ssä, luettuna yhdessä StPO:n 99 §:n 1 momentin kanssa, velvollisuutta kirjata matkapuhelimen digitaalista tutkimista koskevia toimenpiteitä tai ilmoittaa puhelimen omistajalle tällaisista toimenpiteistä, jotta omistaja voisi tarvittaessa riitauttaa ne oikeussuojakeinoja joko etu- tai jälkikäteen käyttämällä, ovatko nämä StPO:n säännökset yhteensopivia prosessuaalisen yhdenvertaisuuden periaatteen ja perusoikeuskirjan 47 artiklassa tarkoitetun tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden kanssa.

30 Tässä tilanteessa Landesverwaltungsgericht Tirol on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohtaa (mahdollisesti luettuna yhdessä 5 artiklan kanssa) – – tulkittava perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklan valossa siten, että viranomaisten pääsy matkapuhelimessa säilytettäviin tietoihin merkitsee kyseisissä perusoikeuskirjan artikloissa taattuihin perusoikeuksiin puuttumista, joka on niin vakava, että tämä pääsy on rajoitettava rikosten torjunnan, tutkinnan, selvittämisen ja syyteharkinnan alalla vakavan rikollisuuden torjuntaan?

2) Onko direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohtaa – – tulkittava perusoikeuskirjan 7, 8 ja 11 artiklan sekä 52 artiklan 1 kohdan valossa siten, että se on esteenä [StPO:n] 18 §:n, luettuna yhdessä 99 §:n 1 momentin kanssa, kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jonka nojalla turvallisuusviranomaisilla on rikostutkinnan yhteydessä ilman tuomioistuimen tai riippumattoman hallintoviranomaisen lupaa kattava ja valvomaton pääsy kaikkiin matkapuhelimessa säilytettäviin digitaalisiin tietoihin?

3) Onko perusoikeuskirjan 47 artikla, luettuna mahdollisesti yhdessä 41 ja 52 artiklan kanssa, ymmärrettävä prosessuaalisen yhdenvertaisuuden ja tehokkaan oikeussuojan näkökulmasta siten, että se on esteenä [StPO:n] 18 §:n, luettuna yhdessä 99 §:n 1 momentin kanssa, kaltaiselle kansalliselle lainsäädännölle, joka mahdollistaa sen, että matkapuhelinta tutkitaan digitaalisesti, ilman että tästä ilmoitetaan rekisteröidylle etukäteen tai ainakin toimenpiteiden toteuttamisen jälkeen?”

Asian käsittelyn vaiheet unionin tuomioistuimessa

31 Unionin tuomioistuin lähetti 20.10.2021 ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle tietopyynnön, jossa se kehotti kyseistä tuomioistuinta ilmoittamaan sille, voiko direktiivi 2016/680 olla pääasiassa merkityksellinen, ja ilmoittamaan sille tarvittaessa ne kansallisen oikeuden säännökset, joilla kyseinen direktiivi on saatettu osaksi Itävallan oikeutta ja joita voitaisiin soveltaa nyt esillä olevassa asiassa.

32 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin vastasi tietopyyntöön 11.11.2021 ja totesi muun muassa, että esillä olevassa asiassa oli noudatettava kyseisen direktiivin vaatimuksia. Tämä vastaus yhdessä ennakkoratkaisupyynnön kanssa annettiin tiedoksi Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 artiklassa tarkoitetuille osapuolille.

33 Unionin tuomioistuin pyysi 8.11.2022 unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 61 artiklan nojalla osapuolia, jotka osallistuivat asian käsittelyn suulliseen vaiheeseen, keskittymään suullisissa lausumissaan direktiiviin 2016/680 ja vastaamaan istunnossa tiettyihin kyseistä direktiiviä koskeviin kysymyksiin.

Asian käsittelyn suullisen vaiheen uudelleen aloittamista koskeva pyyntö

34 Julkisasiamiehen esitettyä ratkaisuehdotuksensa Itävallan hallitus pyysi unionin tuomioistuimen kirjaamoon 17.5.2023 toimittamallaan asiakirjalla kyseisen ratkaisuehdotuksen oikaisemista sillä perusteella, että siinä esitetään virheellisesti Itävallan hallituksen sekä kirjallisissa että suullisissa huomautuksissaan ilmaisema kanta ja että siihen sisältyy tosiseikkoja koskevia virheitä.

35 Itävallan hallituksen mukaan on näet yhtäältä niin, että julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen 50 kohdassa, luettuna yhdessä sen alaviitteen 14 kanssa, annetaan ymmärtää, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen yritys saada pääsy matkapuhelimen sisältämiin tietoihin ei Itävallan hallituksen mukaan voi olla direktiivin 2016/680 3 artiklan 2 alakohdassa tarkoitettua henkilötietojen käsittelyä. Unionin tuomioistuimessa pidetyssä istunnossa Itävallan hallitus on kuitenkin väittänyt päinvastaista ja yhtynyt nimenomaisesti Euroopan komission kirjallisissa huomautuksissaan esittämään kantaan, jonka mukaan kyseisen direktiivin, kun sitä luetaan sen tavoitteiden valossa, systemaattisesta tulkinnasta ilmenee, ettei siinä säädetä pelkästään varsinaisesta henkilötietojen käsittelystä vaan myös sitä edeltävistä toimista – kuten käsittelyn yrityksestä – ja ettei kyseisen direktiivin soveltaminen edellytä sitä, että tämä käsittelyn yritys onnistuisi.

36 Toisaalta Itävallan hallitus väittää, että julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen 27 kohta perustuu virheellisiin tosiseikkoihin, koska siinä annetaan ymmärtää, ettei tämän tuomion 22 kohdassa mainittuja käsittelyn yrityksiä olisi kirjattu rikospoliisin asiakirjoihin. Itävallan hallitus tarkentaa tältä osin, että se on kirjallisissa huomautuksissaan todennut – toisin kuin kyseisestä 27 kohdasta ja ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee –, että nämä käsittelyn yritykset on kirjattu

tutkinnasta pääasiassa vastanneiden poliisien laatimaan kahteen kertomukseen ja että nämä kertomukset oli sittemmin liitetty syyttäjäviranomaisen asiakirja-aineistoon.

37 Unionin tuomioistuimen presidentin 23.5.2023 antamalla päätöksellä Itävallan hallituksen pyyntö julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen oikaisemisesta luokiteltiin uudelleen työjärjestyksen 83 artiklassa tarkoitetuksi asian käsittelyn suullisen vaiheen uudelleen aloittamista koskevaksi pyynnöksi.

38 Tässä yhteydessä on syytä muistuttaa, ettei Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännössä ja unionin tuomioistuimen työjärjestyksessä määrätä perussäännön 23 artiklassa tarkoitettujen osapuolten mahdollisuudesta esittää huomautuksia vastaukseksi julkisasiamiehen ratkaisuehdotukseen. Toisaalta SEUT 252 artiklan toisen kohdan mukaan julkisasiamiehen tehtävänä on täysin puolueettomana ja riippumattomana esittää julkisessa istunnossa perustellut ratkaisuehdotukset asioissa, jotka Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön mukaan vaativat hänen myötävaikutustaan. Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus tai perustelut, joiden päätteeksi hän päätyy siihen, eivät sido unionin tuomioistuinta. Tämän vuoksi se, että osapuoli ei yhdy julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksessa todettuun – riippumatta ratkaisuehdotuksessa tutkituista kysymyksistä –, ei sellaisenaan voi olla peruste suullisen käsittelyn aloittamiseksi uudelleen (tuomio 14.3.2024, f6 Cigarettenfabrik, C-336/22, EU:C:2024:226, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

39 Unionin tuomioistuin voi tosin työjärjestyksensä 83 artiklan perusteella julkisasiamiestä kuultuaan milloin tahansa määrätä asian käsittelyn suullisen vaiheen aloitettavaksi uudelleen erityisesti, jos unionin tuomioistuin katsoo, ettei sillä ole riittävästi tietoa asiasta, tai jos osapuoli on suullisen vaiheen päättyneeksi julistamisen jälkeen vedonnut uuteen seikkaan, joka voi olennaisesti vaikuttaa unionin tuomioistuimen ratkaisuun, taikka jos asia on ratkaistava sellaisen väitteen perusteella, josta osapuolilla ei ole ollut tilaisuutta lausua.

40 Nyt käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuin kuitenkin katsoo, että sillä on asian käsittelyn kirjallisen vaiheen ja unionin tuomioistuimessa pidetyn istunnon päätteeksi kaikki nyt käsiteltävänä olevan ennakkoratkaisupyynnön ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot. Lisäksi seikat, joihin Itävallan hallitus on vedonnut asian käsittelyn suullisen vaiheen uudelleen aloittamista koskevan pyyntönsä tueksi, eivät ole sellaisia uusia tosiseikkoja, jotka voivat olennaisesti vaikuttaa ratkaisuun, joka unionin tuomioistuimen on annettava käsiteltävässä asiassa.

41 Erityisesti tämän tuomion 36 kohdassa esiin tuoduista tosiseikoista on muistutettava, että unionin tuomioistuimen tehtävänä ei ole ennakkoratkaisumenettelyssä määrittää, onko väitetyt tosiseikat näytetty toteen, vaan ainoastaan tulkita asian kannalta merkityksellisiä unionin oikeuden säännöksiä (ks. vastaavasti tuomio 31.1.2023, Puig Gordi ym., C-158/21, EU:C:2023:57, 36 kohta). Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kansallinen tuomioistuin esittää unionin oikeuden tulkintaan liittyvät kysymykset niiden oikeudellisten seikkojen ja

tosiseikkojen perusteella, joiden määrittämisestä se vastaa, ja niiden paikkansapitävyyden selvittäminen ei ole unionin tuomioistuimen tehtävä (ks. vastaavasti tuomio 18.6.2024, Bundesrepublik Deutschland (Pakolaisaseman myöntämispäätöksen vaikutus), C-753/22, EU:C:2024:524, 44 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

42 Näin ollen unionin tuomioistuin katsoo julkisasiamiestä kuultuaan, että asian käsittelyn suullista vaihetta ei ole määrättävä aloitettavaksi uudelleen.

Ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottaminen

43 Useat tässä oikeudenkäynnissä kirjallisia huomautuksia esittäneet osapuolet ovat väittäneet, että ennakkoratkaisupyyntöä kokonaisuudessaan tai eräitä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämistä kysymyksistä ei voida ottaa tutkittavaksi.

44 Ensinnäkin Itävallan, Ranskan ja Ruotsin hallitukset väittävät, ettei ennakkoratkaisupyyntö täytä työjärjestyksen 94 artiklassa asetettuja vaatimuksia, koska se ei sisällä niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta kyseiselle tuomioistuimelle voidaan antaa hyödyllinen vastaus.

45 Toiseksi Itävallan hallitus väittää yhtäältä, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella ja kolmannella ennakkoratkaisukysymyksellään pääasiallisesti, ovatko StPO:n 18 §:n ja 99 §:n säännökset, kun niitä luetaan yhdessä, unionin oikeuden mukaiset. Koska näissä säännöksissä ei kuitenkaan säädetä edellytyksistä, joiden mukaisesti takavarikoituja tietovälineitä on tutkittava, niillä ei ole mitään yhteyttä pääasian kohteeseen. Se väittää toisaalta, että Itävallan lainsäädännön mukaan matkapuhelimen takavarikoiminen tai yritys saada pääsy tämän puhelimen sisältämiin tietoihin edellyttävät syyttäjäviranomaisen määräystä. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen olisi siten todettava, että Itävallan lainsäädäntöä on rikottu, minkä vuoksi kyseisen tuomioistuimen esittämät kysymykset eivät ole tarpeen oikeusriidan ratkaisemiseksi ja lausunnon antaminen ennakkoratkaisupyynnöstä näin ollen raukeaa.

46 Aluksi on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 267 artiklalla käyttöön otetussa unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisessä yhteistyössä yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen unionin tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Kun esitetyt kysymykset koskevat unionin oikeuden tulkintaa, unionin tuomioistuimella on näin ollen periaatteessa velvollisuus antaa ennakkoratkaisu (tuomio 24.7.2023, Lin, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, 61 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

47 Tästä seuraa, että unionin oikeutta koskevilla kysymyksillä oletetaan olevan merkitystä asian ratkaisemisen kannalta. Unionin tuomioistuin voi kieltäytyä vastaamasta kansallisen tuomioistuimen esittämään ennakkoratkaisukysymykseen vain, jos on ilmeistä, että unionin oikeuden tulkitsemisella, jota kansallinen tuomioistuin on pyytänyt, ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen tai jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (tuomio 24.7.2023, Lin, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, 62 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

48 Ensinnäkin väitteestä siitä, ettei työjärjestyksen 94 artiklassa asetettuja vaatimuksia ole noudatettu, on todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön – jota unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 94 artiklan a ja b alakohta nyttemmin ilmentää – mukaan on niin, että jotta unionin oikeutta voitaisiin tulkita kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllisellä tavalla, kansallisen tuomioistuimen on määritettävä esittämiinsä kysymyksiin liittyvät tosiseikat ja oikeudelliset seikat tai ainakin selostettava ne tosiseikkoja koskevat lähtökohdat, joihin nämä kysymykset perustuvat. On lisäksi välttämätöntä, että – kuten työjärjestyksen 94 artiklan c alakohdassa todetaan – ennakkoratkaisupyyntöön sisältyy selostus niistä syistä, joiden vuoksi ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin on ryhtynyt tarkastelemaan kysymystä unionin oikeuden tiettyjen säännösten tulkinnasta tai pätevyydestä, sekä ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen toteama yhteys kyseisten säännösten ja pääasian oikeudenkäynnissä sovellettavien kansallisen oikeuden säännösten välillä (tuomio 21.12.2023, European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, 59 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

49 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmensi ennakkoratkaisupyynnössään tosiseikkojen osalta, että sen jälkeen, kun Itävallan poliisiviranomaiset olivat takavarikoineet CG:n matkapuhelimen huumausainekauppaa koskevan esitutkinnan yhteydessä, ne olivat omasta aloitteestaan yrittäneet kahdesti saada pääsyn puhelimen sisältämiin tietoihin ilman syyttäjäviranomaisen tai tuomioistuimen siihen etukäteen antamaa lupaa. Se täsmensi myös, että CG sai tietää yrityksistä saada pääsy hänen matkapuhelimensa sisältämiin tietoihin vasta kuultuaan poliisin antaman todistajanlausunnon. Lopuksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin totesi, ettei näitä yrityksiä saada pääsy tietoihin ollut myöskään kirjattu rikospoliisin kokoamaan asiakirja-aineistoon.

50 Kyseinen tuomioistuin totesi oikeudellisten seikkojen osalta, että sen ennakkoratkaisupyynnössä mainitsemissa kansallisissa säännöksissä sallitaan yritys saada pääsy matkapuhelimen sisältämiin tietoihin rikosten torjuntaa, tutkintaa, selvittämistä ja syyteharkintaa varten eikä tätä mahdollisuutta ole rajoitettu pelkästään vakavan rikollisuuden torjuntaan, ja että näissä säännöksissä ei edellytetä, että tuomioistuin tai riippumaton hallintoelin valvoo etukäteen näitä pääsyn

yrityksiä, eikä säädetä, että tästä yrityksestä on ilmoitettava rekisteröidylle erityisesti sitä varten, että he voivat riitauttaa sen käyttämällä oikeussuojakeinoja.

51 Lisäksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esitti täsmällisesti – kuten tämän tuomion 26–29 kohdasta ilmenee – syyt, joiden vuoksi se on esittänyt unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön, ja sen yhteyden, joka sen mukaan on olemassa ennakkoratkaisupyynnössä tarkoitettujen unionin oikeuden säännösten ja perusoikeuskirjan määräysten sekä pääasiassa sen mukaan sovellettavien Itävallan oikeuden säännösten välillä.

52 Tämän tuomion 49–51 kohdassa mainittujen seikkojen perusteella voidaan siten katsoa, että ennakkoratkaisupyyntö täyttää työjärjestyksen 94 artiklassa asetetut vaatimukset.

53 Toiseksi väitteistä, joiden mukaan toisessa ja kolmannessa ennakkoratkaisukysymyksessä mainitut Itävallan oikeuden säännökset eivät ole asiassa merkityksellisiä ja että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen olisi pitänyt todeta Itävallan oikeutta rikotun, on muistutettava, että unionin tuomioistuimen asiana ei ole ottaa kantaa kansallisten säännösten tulkintaan eikä ratkaista, onko kansallisen tuomioistuimen niistä esittämä tulkinta oikea tai onko se soveltanut niitä oikein, koska tällainen tulkinta kuuluu kansallisen tuomioistuimen yksinomaiseen toimivaltaan (tuomio 15.6.2023, Getin Noble Bank (Luottosopimuksen täyttämisen keskeyttäminen), C-287/22, EU:C:2023:491, 32 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

54 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä ja erityisesti ennakkoratkaisukysymysten sanamuodosta ilmenee, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo yhtäältä, että näitä Itävallan oikeuden säännöksiä on sovellettava pääasiassa, ja toisaalta, että Itävallan lainsäädännössä sallitaan pääasiassa kyseessä olevan kaltainen yritys saada pääsy matkapuhelimen sisältämiin tietoihin ilman syyttäjäviranomaisen tai tuomioistuimen etukäteen antamaa lupaa. Tämän tuomion edellisessä kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti unionin tuomioistuimen asiana ei ole ottaa kantaa kyseisten säännösten tällaiseen tulkintaan.

55 Tästä seuraa, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämät kysymykset on otettava tutkittaviksi.

Asiakysymys

56 Itävallan hallitus väittää kirjallisissa huomautuksissaan, että unionin tuomioistuin ei ole toimivaltainen vastaamaan ensimmäiseen ja toiseen ennakkoratkaisukysymykseen, koska nämä kysymykset koskevat direktiivin 2002/58 5 artiklan ja 15 artiklan 1 kohdan tulkintaa, vaikka on ilmeistä, ettei tätä direktiiviä sovelleta pääasiassa. Useat hallitukset väittivät istunnossa, ettei ennakkoratkaisukysymyksiä ole mahdollista muotoilla uudelleen siten, että ne

koskisivat direktiiviä 2016/680. Itävallan hallitus korosti erityisesti, että kysymysten uudelleen muotoilemiselle on esteenä se, ettei tämä direktiivi sisällä direktiivin 2002/58 5 artiklaa ja 15 artiklan 1 kohtaa vastaavia säännöksiä. Ranskan hallitus puolestaan väitti, että jäsenvaltioiden oikeus esittää kirjallisia huomautuksia on eräs seikoista, joilla rajoitetaan ennakkoratkaisukysymysten uudelleen muotoilua koskevaa toimivaltaa. Ranskan hallituksen mukaan tämä oikeus menettäisi tehokkaan vaikutuksensa, jos menettelyyn liittyviä oikeudellisia seikkoja voitaisiin radikaalisti muuttaa unionin tuomioistuimen muotoillessa ennakkoratkaisukysymykset uudelleen.

57 Tältä osin on muistutettava, että unionin tuomioistuin on katsonut erityisesti direktiivin 2002/58 1 artiklan 1 ja 3 kohdan ja 3 artiklan perusteella, että kun jäsenvaltiot panevat suoraan täytäntöön sähköisen viestinnän luottamuksellisuudesta poikkeavia toimenpiteitä asettamatta tällaisen viestinnän palveluntarjoajille käsittelyä koskevia velvollisuuksia, asianomaisten henkilöiden tietosuojaan ei sovelleta direktiiviä 2002/58 vaan ainoastaan kansallista oikeutta, jollei direktiivin 2016/680 soveltamisesta muuta johdu (tuomio 6.10.2020, Privacy International, C-623/17, EU:C:2020:790, 48 kohta ja tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 103 kohta).

58 On kuitenkin selvää, että pääasiassa on kyse siitä, että poliisiviranomaiset yrittävät saada suoraan pääsyn matkapuhelimen sisältämiin henkilötietoihin, ja ettei sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajaa ole pyydetty ryhtymään mihinkään toimenpiteisiin.

59 Näin ollen on selvää, ettei tämä oikeusriita kuulu direktiivin 2002/58, jota ensimmäinen ja toinen ennakkoratkaisukysymys koskevat, soveltamisalaan.

60 On kuitenkin huomautettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen välille SEUT 267 artiklalla luodussa yhteistyömenettelyssä unionin tuomioistuimen tehtävänä on antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen vastaus, jonka perusteella kansallinen tuomioistuin voi ratkaista siinä vireillä olevan asian. Unionin tuomioistuimen on tätä silmällä pitäen tarvittaessa muotoiltava sille esitetyt kysymykset uudelleen. Unionin tuomioistuin saattaa myös joutua ottamaan huomioon sellaisia unionin oikeussääntöjä, joihin kansallinen tuomioistuin ei ole kysymyksissään viitannut (tuomio 15.7.2021, Ministrstvo za obrambo, C-742/19, EU:C:2021:597, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 18.6.2024, Generalstaatsanwaltschaft Hamm (Pakolaisen Turkkiin luovuttamista koskeva pyyntö), C-352/22, EU:C:2024:521, 47 kohta).

61 Se, että kansallinen tuomioistuin on muodollisesti esittänyt ennakkoratkaisukysymyksen viittaamalla tiettyihin unionin oikeuden määräyksiin tai säännöksiin, ei estä unionin tuomioistuinta esittämästä kansalliselle tuomioistuimelle kaikkia unionin oikeuden tulkintaan liittyviä seikkoja, jotka

saattavat olla hyödyllisiä kansallisen tuomioistuimen arvioidessa käsiteltävänään olevaa asiaa, riippumatta siitä, onko kansallinen tuomioistuin kysymyksiä esittäessään viitannut niihin. Unionin tuomioistuimen on tältä osin poimittava kaikista kansallisen tuomioistuimen esittämistä seikoista ja erityisesti ennakkoratkaisupyynnön perusteluista ne unionin oikeutta koskevat seikat, joita on syytä tulkita, kun otetaan huomioon riidan kohde (tuomio 22.6.2022, Volvo ja DAF Trucks, C-267/20, EU:C:2022:494, 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

62 On totta, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan ennakkoratkaisupyynnössä annettavien tietojen on oltava paitsi sellaisia, että unionin tuomioistuin voi niiden perusteella antaa hyödyllisiä vastauksia, myös sellaisia, että jäsenvaltioiden hallituksilla ja muilla osapuolilla, joita asia koskee, on niiden perusteella mahdollisuus esittää huomautuksensa Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 artiklan mukaisesti (tuomio 21.12.2023, Royal Antwerp Football Club, C-680/21, EU:C:2023:1010, 32 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

63 Kuten tämän tuomion 31–33 kohdasta kuitenkin ilmenee, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ilmoitti unionin tuomioistuimen sille osoittamaan tietopyyntöön vastatessaan, että pääasiassa sovelletaan direktiiviä 2016/680. Osapuolet ovat voineet kirjallisissa huomautuksissaan ilmaista näkemyksensä tämän direktiivin tulkinnasta ja sen merkityksestä pääasiassa. Unionin tuomioistuin pyysi lisäksi asianomaisten kuulemiseksi järjestettävää istuntoa silmällä pitäen asian käsittelyn suulliseen vaiheeseen osallistuneita vastaamaan istunnossa tiettyihin tätä direktiiviä koskeviin kysymyksiin. Erityisesti se kehotti niitä ottamaan kantaa siihen, onko kyseisen direktiivin 4 artikla merkityksellinen ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen vastaamiseksi, ja siihen, ovatko kyseisen direktiivin 13 ja 54 artikla merkitykselliset kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen vastaamiseksi.

64 Näin ollen se, että ensimmäinen ja toinen ennakkoratkaisukysymys koskevat direktiivin 2002/58 5 artiklan ja 15 artiklan 1 kohdan tulkintaa eivätkä direktiivin 2016/680 tulkintaa, ei ole esteenä sille, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämät kysymykset muotoillaan uudelleen siten, että ne koskevat viimeksi mainitun direktiivin nyt käsiteltävässä asiassa merkityksellisiä säännöksiä, eikä se siten rajoita unionin tuomioistuimen toimivaltaa vastata näihin kysymyksiin.

65 Tätä päätelmää ei horjuta Irlannin sekä Ranskan ja Norjan hallitusten väite, jonka mukaan yritys saada pääsy henkilötietoihin ei kuulu direktiivin 2016/680 soveltamisalaan, koska sitä sovelletaan vain tosiasiallisesti suoritettavaan käsittelyyn.

66 Nämä hallitukset väittävät tässä yhteydessä, että tämän direktiivin säännösten sen paremmin kuin perusoikeuskirjan määräystenkään tulkinnasta ei ole hyötyä pääasian ratkaisun kannalta, koska perusoikeuskirjaa sovelletaan ainoastaan silloin, kun jäsenvaltiot soveltavat unionin oikeutta.

67 Kun ei ole ilmeistä, ettei unionin oikeussäännön tulkitsemisella ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävänä olevan asian tosiseikkoihin tai kohteeseen – kuten nyt käsiteltävässä asiassa on direktiivin 2016/680 osalta –, väite, jonka mukaan kyseistä oikeussääntöä ei sovelleta pääasiassa, koskee esitettyjen kysymysten aineellista arviointia (ks. vastaavasti tuomio 24.7.2023, Lin, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, 66 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

68 Aluksi on siten tutkittava, kuuluuko poliisiviranomaisten yritys saada pääsy matkapuhelimen sisältämiin tietoihin kyseisen direktiivin aineelliseen soveltamisalaan.

Direktiivin 2016/680 soveltaminen yritykseen saada pääsy matkapuhelimen sisältämiin tietoihin

69 Direktiivin 2016/680 2 artiklan 1 kohdassa määritetään direktiivin aineellinen soveltamisala. Tämän säännöksen mukaan tätä direktiiviä ”sovelletaan toimivaltaisten viranomaisten [sen] 1 artiklan 1 kohdassa säädettyjä tarkoituksia” – eli erityisesti rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia varten – ”suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn”.

70 Kyseisen direktiivin 3 artiklan 2 alakohdassa määritellään ”käsittely” siten, että sillä tarkoitetaan ”toimintoa tai toimintoja, joita kohdistetaan henkilötietoihin tai henkilötietoja sisältäviin tietojoukkoihin joko automaattista tietojenkäsittelyä käyttäen tai muutoin, kuten tietojen –– hakua, kyselyä” tai ”asettamalla [tiedot]muutoin saataville”.

71 Direktiivin 2016/680 3 artiklan 2 alakohdan sanamuodosta ja erityisesti ilmaisujen ”[jokaista] toimintoa”, ”[kaikkia] toimintoja” ja ”asettamalla [tiedot]muutoin saataville” käytöstä näin ollen ilmenee, että unionin lainsäätäjän tarkoituksena on ollut antaa käsittelyn käsitteelle ja siten kyseisen direktiivin aineelliselle soveltamisalalle laaja merkitys. Tätä tulkintaa tukee se, että kyseisessä säännöksessä mainittujen toimintojen luettelo ei ole tyhjentävä, mikä ilmenee ilmaisusta ”kuten” (ks. analogisesti tuomio 24.2.2022, Valsts ieņēmumu dienests (Henkilötietojen käsittely verotusta varten), C-175/20, EU:C:2022:124, 35 kohta).

72 Nämä sanamuotoon liittyvät seikat puoltavat siten tulkintaa, jonka mukaan poliisiviranomaiset aloittavat direktiivin 2016/680 3 artiklan 2 alakohdassa tarkoitetun käsittelyn silloin, kun ne takavarikoivat puhelimen ja käsittelevät sitä hakeakseen tai tarkastellakseen puhelimen sisältämiä henkilötietoja, vaikka kyseiset viranomaiset eivät onnistu saamaan pääsyä näihin tietoihin teknisistä syistä.

73 Tätä tulkintaa tukee direktiivin 2016/680 3 artiklan 2 alakohdan asiayhteys. Direktiivin 4 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, että henkilötiedot kerätään tiettyjä nimenomaisia ja laillisia tarkoituksia varten ja että niitä ei käsitellä näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla.

Tässä säännöksessä vahvistetaan käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate (ks. vastaavasti tuomio 26.1.2023, Ministerstvo na vatreshnite raboti (Poliisin suorittama biometristen ja geneettisten tietojen rekisteröinti), C-205/21, EU:C:2023:49, 122 kohta). Tämän periaatteen tehokkuus edellyttää kuitenkin välttämättä sitä, että keräämisen tarkoitus määritetään jo siinä vaiheessa, kun toimivaltaiset viranomaiset yrittävät saada pääsyn henkilötietoihin, sillä jos tällainen yritys onnistuu, se voi mahdollistaa muun muassa sen, että viranomaiset keräävät, hakevat tai tarkastelevat välittömästi kyseessä olevia tietoja.

74 Direktiivin 2016/680 tavoitteista on todettava, että – kuten sen johdanto-osan 4, 7 ja 15 perustelukappaleesta ilmenee – sillä pyritään muun muassa varmistamaan luonnollisten henkilöiden henkilötietojen suojan korkea taso.

75 Tämä tavoite vaarantuisi, jos yritystä saada pääsy matkapuhelimen sisältämiin henkilötietoihin ei voitaisi pitää näiden tietojen ”käsittelynä”. Tällainen direktiivin 2016/680 tulkinta altistaisi henkilöt, joita tällainen pääsyn yritys koskee, merkittävälle riskille siitä, että tässä direktiivissä vahvistettujen periaatteiden noudattamatta jättämistä ei voitaisi enää välttää.

76 On vielä todettava, että tällainen tulkinta on sopusoinnussa oikeusvarmuuden periaatteen kanssa, joka unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan edellyttää sitä, että oikeussääntöjen soveltaminen on yksityisten ennakoitavissa, erityisesti, jos niistä voi aiheutua epäedullisia seurauksia (tuomio 27.6.2024, Gestore dei Servizi Energetici, C-148/23, EU:C:2024:555, 42 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Tulkinta, jonka mukaan se, voidaanko direktiiviä 2016/680 soveltaa, riippuisi siitä, onko yritys saada pääsy matkapuhelimen sisältämiin henkilötietoihin onnistunut, aiheuttaisi näet sekä toimivaltaisille kansallisille viranomaisille että yksityisille epävarmuutta, mikä ei ole tämän periaatteen mukaista.

77 Edellä esitetystä seuraa, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen poliisiviranomaisten yritys saada pääsy matkapuhelimen sisältämiin tietoihin rikostutkintaa varten kuuluu direktiivin 2016/680 soveltamisalaan, kuten julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 53 kohdassa totesi.

Ensimmäinen ja toinen ennakkoratkaisukysymys

78 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on ensimmäisessä ja toisessa kysymyksessään viitannut nimenomaisesti yhtäältä direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohtaan, jossa edellytetään muun muassa, että lainsäädännölliset toimenpiteet, joita jäsenvaltiot voivat sen nojalla toteuttaa ja joilla rajoitetaan useissa kyseisen direktiivin säännöksissä säädettyjen oikeuksien ja velvollisuuksien ulottuvuutta, ovat välttämättömiä, asianmukaisia ja oikeasuhteisia demokraattisen yhteiskunnan toimenpiteitä kansallisen turvallisuuden – eli valtion turvallisuuden – sekä puolustuksen ja yleisen turvallisuuden suojelemiseksi tai rikosten tai sähköisen

viestintäjärjestelmän luvattoman käytön torjunnan, tutkinnan, selvittämisen ja syyteharkinnan varmistamiseksi, ja toisaalta perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohtaan, jossa määrätään suhteellisuusperiaatteesta perusoikeuskirjassa tunnustettujen oikeuksien ja vapauksien käytön rajoittamisen yhteydessä.

79 Direktiivin 2016/680 4 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan ”jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, että henkilötiedot ovat asianmukaisia ja olennaisia eivätkä ne ole liian laajoja niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään”. Tässä säännöksessä edellytetään siten, että jäsenvaltiot noudattavat ”tietojen minimoinnin” periaatetta, joka on ilmaus tästä suhteellisuusperiaatteesta (tuomio 30.1.2024, Direktor na Glavna direktsia ”Natsionalna politsia” pri MVR – Sofia, C-118/22, EU:C:2024:97, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

80 Tästä seuraa, että muun muassa kerättäessä henkilötietoja rikosoikeudellisen menettelyn yhteydessä ja poliisiviranomaisten säilyttäessä niitä kyseisen direktiivin 1 artiklan 1 kohdassa mainittuja tarkoituksia varten on noudatettava viimeksi mainittua periaatetta, kuten missä tahansa kyseisen direktiivin soveltamisalaan kuuluvassa käsittelyssä (tuomio 30.1.2024, Direktor na Glavna direktsia ”Natsionalna politsia” pri MVR – Sofia, C-118/22, EU:C:2024:97, 42 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

81 Näin ollen on katsottava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä ja toisella kysymyksellään, joita on tarkasteltava yhdessä, pääasiallisesti, onko direktiivin 2016/680 4 artiklan 1 kohdan c alakohta, luettuna perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklan sekä 52 artiklan 1 kohdan valossa, esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa toimivaltaisille viranomaisille annetaan mahdollisuus saada pääsy matkapuhelimen sisältämiin tietoihin yleisesti rikosten torjuntaa, tutkintaa, selvittämistä ja syyteharkintaa varten ja jossa tämän mahdollisuuden käyttämisen edellytykseksi ei aseteta tuomioistuimen tai riippumattoman hallintoelimen etukäteisvalvontaa.

82 Aluksi on todettava, että – kuten direktiivin 2016/680 johdanto-osan toisesta ja neljännestä perustelukappaleesta ilmenee – samalla, kun luodaan vahva ja johdonmukainen henkilötietojen suojakehys sen varmistamiseksi, että kunnioitetaan luonnollisten henkilöiden suojelua henkilötietojen käsittelyssä koskevaa perusoikeutta, joka tunnustetaan perusoikeuskirjan 8 artiklan 1 kohdassa ja SEUT 16 artiklan 1 kohdassa, tällä direktiivillä pyritään tukemaan vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen kehittämistä unionissa (ks. vastaavasti tuomio 25.2.2021, komissio v. Espanja (Henkilötietodirektiivi – Rikosasiat), C-658/19, EU:C:2021:138, 75 kohta).

83 Tätä varten direktiivillä 2016/680 pyritään muun muassa varmistamaan luonnollisten henkilöiden henkilötietojen suojan korkea taso, kuten tämän tuomion 74 kohdassa on todettu.

84 Tältä osin on muistutettava, että – kuten direktiivin 2016/680 johdanto-osan 104 perustelukappaleessa korostetaan – rajoituksia, jotka tässä direktiivissä sallitaan ottaa käyttöön perusoikeuskirjan 8 artiklassa määrättyyn henkilötietojen suojaa koskevaan oikeuteen sekä perusoikeuskirjan 7 artiklassa suojattuun yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamista koskevaan oikeuteen, on tulkittava perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan vaatimusten mukaisesti, ja näihin vaatimuksiin kuuluu suhteellisuusperiaatteen noudattaminen (ks. vastaavasti tuomio 30.1.2024, Direktor na Glavna direktsia ”Natsionalna politsia” pri MVR – Sofia, C-118/22, EU:C:2024:97, 33 kohta).

85 Nämä perusoikeudet eivät näet ole ehdottomia oikeuksia, vaan ne on suhteutettava niiden tehtävään yhteiskunnassa ja saatettava tasapainoon muiden perusoikeuksien kanssa. Perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan mukaan näiden perusoikeuksien käyttämistä voidaan rajoittaa ainoastaan lailla sekä kyseisten perusoikeuksien keskeistä sisältöä kunnioittaen ja suhteellisuusperiaatetta noudattaen. Viimeksi mainitun periaatteen mukaisesti rajoituksia voidaan tehdä ainoastaan, jos ne ovat välttämättömiä ja vastaavat tosiasiallisesti unionin tunnustamia yleisen edun mukaisia tavoitteita tai tarvetta suojella muiden henkilöiden oikeuksia ja vapauksia. Rajoitukset on toteutettava täysin välttämättömän rajoissa, ja kyseessä olevat rajoitukset sisältävässä säännöstössä on säädettävä selvistä ja täsmällisistä näiden rajoitusten laajuutta ja soveltamista koskevista säännöistä (tuomio 30.1.2024, Direktor na Glavna direktsia ”Natsionalna politsia” pri MVR – Sofia, C-118/22, EU:C:2024:97, 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

86 Ensinnäkin yleisen edun mukaisesta tavoitteesta, jolla voidaan oikeuttaa pääasiassa kyseessä olevasta lainsäädännöstä johtuvan kaltainen perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa vahvistettujen perusoikeuksien käyttämisen rajoittaminen, on korostettava, että rikoksen torjumista koskevassa esitutkinnassa tapahtuvan, matkapuhelimen sisältämiin tietoihin pääsyn yrittämistä koskevan kaltaisen henkilötietojen käsittelyn on lähtökohtaisesti katsottava vastaavan tosiasiallisesti unionin tunnustamaa yleisen edun mukaista tavoitetta perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdassa tarkoitetussa merkityksessä.

87 Toiseksi vaatimuksesta tällaisen rajoituksen välttämättömyydestä on todettava, että – kuten direktiivin 2016/680 johdanto-osan 26 perustelukappaleessa olennaisilta osin korostetaan – tämä vaatimus ei täyty, jos asetettu yleisen edun mukainen tavoite voidaan kohtuudella saavuttaa yhtä tehokkaasti muilla rekisteröityjen perusoikeuksia vähemmän rajoittavilla keinoilla (ks. vastaavasti tuomio 30.1.2024, Direktor na Glavna direktsia ”Natsionalna politsia” pri MVR – Sofia, C-118/22, EU:C:2024:97, 40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

88 Sitä vastoin välttämättömyysvaatimus täyttyy, jos kyseessä olevan tietojen käsittelyn tavoitetta ei voida kohtuudella saavuttaa yhtä tehokkaasti muilla rekisteröityjen perusoikeuksia, erityisesti perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa taattuja yksityiselämän kunnioitusta ja henkilötietojen suojaa koskevia oikeuksia, vähemmän

rajoittavilla keinoilla (tuomio 26.1.2023, Ministerstvo na vatreshnite raboti (Poliisin suorittama biometristen ja geneettisten tietojen rekisteröinti), C-205/21, EU:C:2023:49, 126 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

89 Kolmanneksi on todettava, että tällaisesta käsittelystä johtuvan, perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa taattujen perusoikeuksien käyttämisen rajoittamisen oikeasuhteisuus edellyttää kaikkien yksittäistapauksen merkityksellisten seikkojen punnintaa (ks. vastaavasti tuomio 30.1.2024, Direktor na Glavna direktsia ”Natsionalna politsia” pri MVR – Sofia, C-118/22, EU:C:2024:97, 62 ja 63 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

90 Tällaisia seikkoja ovat muun muassa kyseessä olevien perusoikeuksien käyttämiselle tällä tavalla asetetun rajoituksen vakavuus, joka riippuu niiden tietojen luonteesta ja arkaluonteisuudesta, joihin toimivaltaiset poliisiviranomaiset voivat saada pääsyn, tällä rajoituksella tavoitellun yleisen edun mukaisen tavoitteen merkitys, matkapuhelimen omistajan yhteys kyseessä olevaan rikokseen tai kyseisten tietojen merkityksellisyys tosiseikkojen toteamisen kannalta.

91 Ensinnäkin pääasiassa kyseessä olevan kaltaisesta lainsäädännöstä johtuvan perusoikeuksien rajoittamisen vakavuudesta on todettava ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenevän, että kyseisessä lainsäädännössä sallitaan se, että toimivaltaiset poliisiviranomaiset saavat pääsyn matkapuhelimen sisältämiin tietoihin ilman etukäteen annettua lupaa.

92 Kyseessä olevan matkapuhelimen sisällöstä ja näiden poliisiviranomaisten tekemistä valinnoista riippuen tällainen pääsy voi kattaa liikenne- ja sijaintitietojen lisäksi myös valokuvat ja tämän puhelimen internetin selaushistorian tai jopa osan kyseisellä puhelimella käydyn viestinnän sisällöstä erityisesti silloin, kun tarkastellaan siinä säilytettyjä viestejä.

93 Pääsy tällaisten tietojen kokonaisuuteen voi mahdollistaa hyvin tarkkojen päätelmien tekemisen rekisteröidyn yksityiselämästä, kuten hänen päivittäisistä tottumuksistaan, vakituisista tai tilapäisistä oleskelupaikoistaan, päivittäisistä tai muista liikkumisistaan, suorittamistaan toimista ja sosiaalisista suhteistaan sekä sosiaalisista piireistä, joissa tämä henkilö liikkuu.

94 Lopuksi on todettava, ettei voida sulkea pois sitä, että matkapuhelimen sisältämiin tietoihin voi sisältyä erityisen arkaluonteisia tietoja, kuten henkilötietoja, joista ilmenee rotu tai etninen alkuperä, poliittisia mielipiteitä tai uskonnollinen tai filosofinen vakaumus, ja että niiden arkaluonteisuus oikeuttaa direktiivin 2016/680 10 artiklassa niiden osalta edellytettyyn erityissuojaan, joka koskee myös tietoja, joista selviää epäsuorasti älyllisen päättelyn tai vertailun perusteella tämän luonteisia tietoja (ks. analogisesti tuomio 5.6.2023, komissio v. Puola (Tuomareiden riippumattomuus ja yksityiselämä), C-204/21, EU:C:2023:442, 344 kohta).

95 Perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa taattuihin perusoikeuksiin kohdistuvaa puuttumista, johon pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen lainsäädännön soveltaminen voi johtaa, on näin ollen pidettävä vakavana tai jopa erityisen vakavana.

96 Toiseksi tavoitellun päämäärän merkityksestä on korostettava, että tutkinnan kohteena olevan rikoksen vakavuus on yksi keskeisistä tekijöistä silloin, kun tutkitaan sen vakavan puuttumisen oikeasuhteisuutta, joka aiheutuu pääsystä matkapuhelimen sisältämiin henkilötietoihin, joiden perusteella voidaan tehdä täsmällisiä päätelmiä rekisteröidyn yksityiselämästä.

97 Jos kuitenkin katsottaisiin, että pääsy matkapuhelimen sisältämiin tietoihin voidaan oikeuttaa ainoastaan vakavan rikollisuuden torjunnalla, tällä rajoitettaisiin toimivaltaisten viranomaisten direktiivin 2016/680 mukaisia valtuuksia tutkia rikoksia yleisesti. Tämä lisäisi riskiä rikosten rankaisemattomuudesta, kun otetaan huomioon se merkitys, joka tällaisilla tiedoilla voi rikostutkinnassa olla. Tällaisella rajoituksella sivuutettaisiin siten niiden tehtävien, joita nämä viranomaiset kyseisen direktiivin 1 artiklan 1 kohdassa säädettyjä tarkoituksia varten suorittavat, erityisluonne, jota direktiivin johdanto-osan 10 ja 11 perustelukappaleessa korostetaan, ja se tuottaisi haittaa direktiivin tavoitteelle kehittää vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue unionissa.

98 Nämä näkökohdat eivät kuitenkaan vaikuta perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdasta johtuvaan vaatimukseen, jonka mukaan perusoikeuden käyttämistä voidaan rajoittaa ainoastaan ”lailla”, mikä merkitsee sitä, että oikeusperustassa, jolla tällainen rajoitus sallitaan, on määriteltävä rajoituksen ulottuvuus riittävän selvästi ja täsmällisesti (ks. vastaavasti tuomio 26.1.2023, Ministerstvo na vatreshnite raboti (Poliisin suorittama biometristen ja geneettisten tietojen rekisteröinti), C-205/21, EU:C:2023:49, 65 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

99 Kansallisen lainsäätäjän on tämän vaatimuksen täyttääkseen määriteltävä riittävän täsmällisesti seikat, jotka on otettava huomioon, ja erityisesti kyseisten rikosten luonne tai niiden ryhmät.

100 Kolmanneksi matkapuhelimen omistajan yhteydestä kyseessä olevaan rikokseen ja kyseessä olevien tietojen merkityksellisyydestä tosiseikkojen toteamisen kannalta on todettava, että direktiivin 2016/680 6 artiklasta ilmenee, että rekisteröidyn käsite kattaa eri ryhmiin kuuluvia henkilöitä eli pääasiallisesti henkilöt, joiden voidaan vakavin perustein epäillään syyllistyneen tai olevan syyllistymässä rikokseen, rikoksesta tuomitut henkilöt, rikoksen uhrit tai potentiaaliset uhrit sekä rikokseen nähden kolmannet osapuolet, jotka voidaan kutsua todistamaan rikokseen liittyvän tutkinnan yhteydessä tai sitä seuraavassa rikosoikeudellisessa menettelyssä. Jäsenvaltioiden on kyseisen artiklan mukaan säädettävä siitä, että rekisterinpitäjä erottaa tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan selvästi toisistaan henkilötiedot, jotka koskevat näihin eri ryhmiin kuuluvia rekisteröityjä.

101 Kun pääasian tavoin kyse on erityisesti pääsystä rikostutkinnan kohteena olevan henkilön matkapuhelimen sisältämiin tietoihin, on tärkeää, että perusteltua epäilyä siitä, että kyseinen henkilö on tehnyt, tekee tai suunnittelee tekevänsä rikoksen tai on tavalla tai toisella osallisena rikoksessa, tuetaan objektiivisilla ja riittävillä seikoilla.

102 Erityisesti sen varmistamiseksi, että kussakin konkreettisessa tapauksessa noudatetaan suhteellisuusperiaatetta punnitsemalla kaikkia asiassa merkityksellisiä seikkoja, on olennaisen tärkeää, että kun toimivaltaisten kansallisten viranomaisten pääsy henkilötietoihin aiheuttaa vaaran vakavasta tai jopa erityisen vakavasta puutumisesta rekisteröidyn perusoikeuksiin, tämä pääsy edellyttää joko tuomioistuimen tai riippumattoman hallintoelimen suorittamaa etukäteisvalvontaa.

103 Kyseinen etukäteisvalvonta edellyttää sitä, että sen suorittamisesta vastaavalla tuomioistuimella tai riippumattomalla hallintoelimellä on kaikki valtuudet ja kaikki takeet, jotka ovat välttämättömiä sen varmistamiseksi, että kyseessä olevat eri legitiimit intressit ja oikeudet sovitetaan yhteen. Erityisesti rikostutkinnan osalta tällainen valvonta edellyttää, että kyseinen tuomioistuin tai elin pystyy varmistamaan oikeudenmukaisen tasapainon yhtäältä rikollisuuden torjunnan yhteydessä suoritettavan tutkinnan tarpeisiin liittyvien oikeutettujen intressien ja toisaalta henkilöiden, joiden tietoihin pääsy koskee, yksityiselämän kunnioittamista ja henkilötietojen suojaa koskevien perusoikeuksien välillä.

104 Tämä riippumaton valvonta on tämän tuomion 102 kohdassa tarkoitetun kaltaisessa tilanteessa tehtävä ennen kaikkia yrityksiä saada pääsy kyseessä oleviin tietoihin asianmukaisesti perusteltua kiireellistä tapausta lukuun ottamatta, missä tapauksessa valvonnan tulee tapahtua ensi tilassa. Myöhemmin tapahtuva valvonta ei näet vastaisi etukäteisvalvonnan tavoitteeseen estää se, että myönnetään kyseessä oleviin tietoihin pääsyä koskeva lupa, joka on täysin välttämätöntä laajempi.

105 Tuomioistuimella tai riippumattomalla hallintoelimellä, joka osallistuu direktiivin 2016/680 soveltamisalaan kuuluvan, tietoihin pääsyä koskevan perustellun pyynnön johdosta suoritettavaan etukäteisvalvontaan, on erityisesti oltava valtuudet evätä tämä pääsy tai rajoittaa sitä, jos se toteaa, että tästä pääsystä tietoihin aiheutuva puuttuminen perusoikeuksiin ei ole kaikki merkitykselliset seikat huomioon ottaen oikeasuhteista.

106 Toimivaltaisten poliisiviranomaisten pääsy matkapuhelimen sisältämiin tietoihin on näin ollen evättävä tai sitä on rajoitettava, jos pääsy viestinnän sisältöön tai arkaluonteisiin tietoihin ei vaikuta oikeutetulta ottaen huomioon rikoksen vakavuus ja tutkinnan tarpeet.

107 Erityisesti arkaluonteisten tietojen käsittelyn osalta on otettava huomioon vaatimukset, joista on säädetty direktiivin 2016/680 10 artiklassa, jonka tarkoituksena on varmistaa parempi suoja näitä käsittelyjä vastaan, jotka voivat merkitä – kuten kyseisen direktiivin johdanto-osan 37 perustelukappaleesta ilmenee

– huomattavia riskejä perusoikeuksille ja -vapauksille, kuten yksityiselämän kunnioittamista koskevalle oikeudelle ja henkilötietojen suojaa koskevalle oikeudelle, jotka on taattu perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa. Vaatimusta, jonka mukaan tällaisten tietojen käsittely on sallittua ”vain, jos se on ehdottoman välttämätöntä”, on, kuten jo ilmenee kyseisen 10 artiklan sanamuodostakin, tulkittava siten, että siinä määritellään arkaluonteisten tietojen käsittelyn laillisuuden edellytykset, jotka ovat tiukemmat kuin edellytykset, joista säädetään direktiivin 4 artiklan 1 kohdan b ja c alakohdassa ja 8 artiklan 1 kohdassa, joissa viitataan ainoastaan direktiivin soveltamisalaan yleisesti kuuluvien tietojen käsittelyn ”tarpeellisuuteen” (tuomio 26.1.2023, Ministerstvo na vatreshnite raboti (Poliisin suorittama biometristen ja geneettisten tietojen rekisteröinti), C-205/21, EU:C:2023:49, 116 ja 117 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

108 Näin ollen yhtäältä adverbin ”vain” käyttö ennen ilmaisua ”ehdottoman välttämätöntä” korostaa, että tässä 10 artiklassa tarkoitettujen erityisten tietoryhmien käsittelyä voidaan pitää välttämättömänä vain rajoitetussa määrässä tapauksia. Toisaalta tällaisten tietojen käsittelyä koskevan välttämättömyyden ”ehdoton” luonne merkitsee, että tätä välttämättömyyttä on arvioitava erityisen tarkasti (tuomio 26.1.2023, Ministerstvo na vatreshnite raboti (Poliisin suorittama biometristen ja geneettisten tietojen rekisteröinti), C-205/21, EU:C:2023:49, 118 kohta).

109 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kuitenkin toteaa, että Itävallan poliisiviranomaisilla on rikostutkintamenettelyn aikana oikeus saada pääsy matkapuhelimen sisältämiin tietoihin. Lisäksi se täsmentää, että tämä pääsy ei lähtökohtaisesti edellytä tuomioistuimelta tai riippumattomalta hallintoviranomaiselta etukäteen saatavaa lupaa. Kuitenkin yksinomaan ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen asiana on tehdä pääasiassa johtopäätökset erityisesti tämän tuomion 102–108 kohdassa esitetyistä täsmennyksistä.

110 Edellä esitetystä seuraa, että ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2016/680 4 artiklan 1 kohdan c alakohtaa, luettuna perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklan sekä 52 artiklan 1 kohdan valossa, on tulkittava siten, että se ei ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa annetaan toimivaltaisille viranomaisille mahdollisuus saada yleisesti pääsy matkapuhelimen sisältämiin tietoihin rikosten torjuntaa, tutkintaa, selvittämistä ja syyteharkintaa varten, jos kyseisessä lainsäädännössä

– määritellään riittävän täsmällisesti kyseisten rikosten luonne tai niiden ryhmät,

– taataan suhteellisuusperiaatteen noudattaminen ja

– asetetaan asianmukaisesti perusteltuja kiireellisiä tapauksia lukuun ottamatta tämän mahdollisuuden käyttämisen edellytykseksi tuomioistuimen tai riippumattoman hallintoelimen suorittama etukäteisvalvonta.

Kolmas ennakkoratkaisukysymys

111 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii kolmannella kysymyksellään selvittämään pääasiallisesti, olisiko CG:lle pitänyt ilmoittaa yrityksistä saada pääsy hänen matkapuhelimensa sisältämiin tietoihin, jotta hän olisi voinut käyttää perusoikeuskirjan 47 artiklassa taattua oikeuttaan tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin.

112 Tässä yhteydessä direktiivin 2016/680 merkitykselliset säännökset ovat yhtäältä direktiivin 13 artikla, jonka otsikko on ”Rekisteröidyn saataville asetettavat tai hänelle annettavat tiedot”, ja toisaalta kyseisen direktiivin 54 artikla, jonka otsikko on ”Oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin rekisterinpitäjää tai henkilötietojen käsittelijää vastaan”.

113 On myös tärkeää muistuttaa, että – kuten direktiivin 2016/680 johdanto-osan 104 perustelukappaleessa korostetaan – tällä direktiivillä asetettuja rajoituksia, jotka koskevat perusoikeuskirjan 47 artiklassa suojattua oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ja puolueettomaan tuomioistuimeen, on tulkittava perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan vaatimusten mukaisesti, ja näihin vaatimuksiin kuuluu suhteellisuusperiaatteen noudattaminen.

114 Siten on katsottava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kolmannella kysymyksellään pääasiallisesti, onko direktiivin 2016/680 13 ja 54 artiklaa, luettuina perusoikeuskirjan 47 artiklan ja 52 artiklan 1 kohdan valossa, tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan rikosasioissa toimivaltaiset viranomaiset voivat yrittää saada pääsyn matkapuhelimen sisältämiin tietoihin ilmoittamatta tästä rekisteröidylle.

115 Direktiivin 2016/680 13 artiklan 2 kohdan d alakohdasta ilmenee, että jäsenvaltioiden on säädettävä 1 kohdassa tarkoitettujen tietojen – kuten rekisterinpitäjän henkilöllisyys, käsittelyn tarkoitus ja tieto siitä, että rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle – ohella laissa, että rekisterinpitäjä antaa rekisteröidylle tarpeen mukaan lisätietoja, jotta hänen olisi mahdollista käyttää oikeuksiaan, varsinkin jos henkilötiedot kerätään rekisteröidyn tietämättä.

116 Direktiivin 2016/680 13 artiklan 3 kohdan a ja b alakohdan mukaan kansallinen lainsäätäjä voi kuitenkin rajoittaa 2 kohdan mukaista rekisteröidylle ilmoittamista tai jättää tietojen ilmoittamisen tekemättä ”siltä osin ja niin pitkäksi aikaa kuin tällainen toimenpide on välttämätön ja oikeasuhteinen demokraattisessa yhteiskunnassa, ottaen asianmukaisesti huomioon kyseisen luonnollisen henkilön perusoikeudet ja oikeutetut edut”, jotta muun muassa ”vältetään virallisten tai laillisten tiedustelujen, tutkimusten tai menettelyjen estäminen” tai ”vältetään tuottamasta haittaa rikosten ennalta estämiselle, paljastamiselle, tutkimiselle tai rikoksiin liittyville syytetoimille taikka rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanolle”.

117 Lisäksi on huomattava, että direktiivin 2016/680 54 artiklassa, joka ilmentää perusoikeuskirjan 47 artiklaa, velvoitetaan jäsenvaltiot säätämään sellaisen henkilön oikeudesta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, joka katsoo, että hänen kyseisen direktiivin nojalla annettuihin säännöksiin perustuvia oikeuksiaan on rikottu sen takia, ettei hänen henkilötietojensa käsittelyssä ole noudatettu kyseisiä säännöksiä.

118 Oikeuskäytännöstä ilmenee, että perusoikeuskirjan 47 artiklassa taattu oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin edellyttää lähtökohtaisesti, että asianomaisen on voitava saada tieto häntä koskevan päätöksen perusteluista, jotta hän voi puolustaa oikeuksiaan parhain mahdollisin edellytyksin ja päättää kaikista asiaan vaikuttavista seikoista tietoisena, onko asian saattaminen toimivaltaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi tarpeellista, ja jotta viimeksi mainittu kykenee täysimääräisesti harjoittamaan tähän päätökseen kohdistuvaa laillisuusvalvontaa (tuomio 16.11.2023, Ligue des droits humains (Valvontaviranomaisen tekemä tietojenkäsittelyn tarkistus), C-333/22, EU:C:2023:874, 58 kohta).

119 Vaikka tämä oikeus ei ole ehdoton ja vaikka perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdassa määrätään, että sitä voidaan rajoittaa, tämä edellyttää, että näistä rajoituksista säädetään lailla, että niissä kunnioitetaan kyseisten oikeuksien ja vapauksien keskeistä sisältöä ja että rajoitukset ovat suhteellisuusperiaatteen mukaisesti välttämättömiä ja vastaavat tosiasiallisesti unionin tunnustamia yleisen edun mukaisia tavoitteita tai tarvetta suojella muiden henkilöiden oikeuksia ja vapauksia (tuomio 16.11.2023, Ligue des droits humains (Valvontaviranomaisen tekemä tietojenkäsittelyn tarkistus), C-333/22, EU:C:2023:874, 59 kohta).

120 Näin ollen tämän tuomion 115–119 kohdassa mainituista säännöksistä ilmenee, että toimivaltaisten kansallisten viranomaisten, joille tuomioistuin tai riippumaton hallintoelin on antanut luvan saada pääsy säilytettyihin tietoihin, on sovellettavien kansallisten menettelyjen yhteydessä ilmoitettava rekisteröidyille syyt, joihin tämä lupa perustuu, heti kun ilmoittaminen ei voi vaarantaa toimivaltaisten viranomaisten tutkimuksia, ja asetettava heidän saatavilleen kaikki direktiivin 2016/680 13 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut tiedot. Nämä tiedot ovat näet tarpeen, jotta kyseiset henkilöt voivat käyttää muun muassa direktiivin 2016/680 54 artiklassa nimenomaisesti säädettyä muutoksenhakuoikeutta (ks. vastaavasti tuomio 17.11.2022, Spetsializirana prokuratura (Liikenne- ja paikkatietojen säilyttäminen), C-350/21, EU:C:2022:896, 70 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

121 Kansallinen lainsäädäntö, jossa suljettaisiin yleisesti pois oikeus saada tällaisia tietoja, ei sitä vastoin olisi unionin oikeuden mukainen (ks. vastaavasti tuomio 17.11.2022, Spetsializirana prokuratura (Liikenne- ja paikkatietojen säilyttäminen), C-350/21, EU:C:2022:896, 71 kohta).

122 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että GC tiesi, että hänen matkapuhelimensa oli takavarikoitu, silloin kun Itävallan poliisiviranomaiset yrittivät turhaan avata puhelimen lukituksen saadakseen pääsyn sen sisältämiin

tietoihin. Näissä olosuhteissa ei ole ilmeistä, että sillä, että CG:lle olisi ilmoitettu näiden viranomaisten aikomuksesta yrittää saada pääsyn näihin tietoihin, olisi voitu haitata tutkimuksia, joten hänelle olisi pitänyt ilmoittaa asiasta etukäteen.

123 Edellä esitetystä seuraa, että kolmanteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2016/680 13 ja 54 artiklaa, luettuina perusoikeuskirjan 47 artiklan ja 52 artiklan 1 kohdan valossa, on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan toimivaltaiset viranomaiset voivat yrittää saada pääsyn matkapuhelimen sisältämiin tietoihin ilmoittamatta rekisteröidylle sovellettavien kansallisten menettelyjen yhteydessä syitä, joihin tuomioistuimen tai riippumattoman hallintoelimen antama lupa saada pääsy tällaisiin tietoihin perustuu, heti kun näiden tietojen ilmoittaminen ei voi enää vaarantaa näille viranomaisille kyseisen direktiivin nojalla kuuluvia tehtäviä.

Oikeudenkäyntikulut

124 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta 27.4.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/680 4 artiklan 1 kohdan c alakohtaa, luettuna Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklan sekä 52 artiklan 1 kohdan valossa,

on tulkittava siten, että

se ei ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa annetaan toimivaltaisille viranomaisille mahdollisuus saada yleisesti pääsy matkapuhelimen sisältämiin tietoihin rikosten torjuntaa, tutkintaa, selvittämistä ja syyteharkintaa varten, jos kyseisessä lainsäädännössä:

– määritellään riittävän täsmällisesti kyseisten rikosten luonne tai niiden ryhmät,

– **taataan suhteellisuusperiaatteen noudattaminen ja**

– **asetetaan asianmukaisesti perusteltuja kiireellisiä tapauksia lukuun ottamatta tämän mahdollisuuden käyttämisen edellytykseksi tuomioistuimen tai riippumattoman hallintoelimen suorittama etukäteisvalvonta.**

2) **Direktiivin 2016/680 13 ja 54 artiklaa, luettuina perusoikeuskirjan 47 artiklan ja 52 artiklan 1 kohdan valossa,**

on tulkittava siten, että

ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan toimivaltaiset viranomaiset voivat yrittää saada pääsyn matkapuhelimen sisältämiin tietoihin ilmoittamatta rekisteröidylle sovellettavien kansallisten menettelyjen yhteydessä syitä, joihin tuomioistuimen tai riippumattoman hallintoelimen antama lupa saada pääsy tällaisiin tietoihin perustuu, heti kun näiden tietojen ilmoittaminen ei voi enää vaarantaa näille viranomaisille kyseisen direktiivin nojalla kuuluvia tehtäviä.

Allekirjoitukset